

תורת ד' תמימה משיבת נפש

כל מה שיורה רוח האדם מוכרח איזה פגם להימצא בו. ההתעניינות בתוכן אחד נעלה, במטרה אחת נשגבה, היא מסיחה את הדעת מתוכן אחר, וממטרה אחרת, שהיא גם-כן נעלה ונשגבה, וההשתלמות הכללית לא תהיה גם מבלעדה. ואם כי ההכרה החיצונה לא תחוש לפעמים במחסור, אחר שאיזה שטף של אורה מגיע אליה, הרי היא כשמחה בחלקה, ואינה יכולה להינדע מכל מה שחסר לה ומכל מה שפוגם אותה, אבל ישנה הרגשה פנימית נפשית, שהיא בִּתְּכִינָה מחכה דווקא אל כל הטוב, אל כל האושר, אל ההשלמה הכוללת כולה. ועל כן לא תהיה שבה למנוחתה בקירבה כי אם על ידי זרם אור עליון כזה שהוא נותן לה, מצד קדושתו המלאה, את כל הסיפוק, את הכל. וזה לא נמצא על ידי שום הופעה ושום הארה אחרת כי-אם על ידי אותה ההופעה, הבאה ממקור העליון השלם בכליתמימותו, אור תורת ד' תמימה, שהיא, ורק היא לבדה, מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ.

עדות ד' נאמנה מחכימת פתי

למסור דברים כהוייתם, באמיתת המציאות שלהם, אין יכולת לשום כח אנושי, ולשום בְּרִיָּה מוגבלת. אין אנחנו תופסים כי-אם צללי דברים, ולא אמיתתם, וממילא בְּהִתְרַבּוּתָהּ של ידיעתנו מתרבה היא גם כן פתיותנו. על-כן רק מקור אחד יש שהוא מוסר לנו את מה שצריך לנו להיות נחקק בליבנו מאמיתתה של ההויה כדי שנהיה באמת על ידי הודעה זו מתחכמים חכמת אמת, ששום פתיות לא תהיה בעיקרה מתווספת על ידה. והמקור הזה הוא רק עֲדוּת ד', שהיא לבדה נֶאֱמָנָה, מתאימה אל אמיתתה של המציאות ויסודה, וקולעת אל היסוד ההוייתי, שאיננו מזדייף על ידי צלליו, המתערבים בכל מיני החצגות שהמציאות, בכללותו או בחלקיו, נמסרים לנו על ידיהן, והיא נאמנה, מחכימת פתי.

פקודי ד' ישרים משמחי לב

ד' עשה את לב האדם ישר, אוהב את המישרים מעומק הטבע הפנימי הראשי שלו. אמנם מוגבל הוא יושרו לפי הערך של הגבול של מציאותו, ושל הכח המהותי שבלבו. וההויה הלא היא רחבה גדולה ומלאה, שוטפים הם מציאויותיה אל תוך הלב הצר והקטן של האדם, ואובד הוא בִּים הגדול הזה את הנטף הקטן של יושר הלב שלו. באו בשביל כך פְּקוּדֵי ד', שהם נובעים מתוך מקור הנשרות הכללית, הלב העליון ששם היושר האין-סופי צפון, והנשרות המקורית, בכל תועפות גובהה, מְנַקֶּרֶת את היושר המצומצם של לב האדם, והניצוץ הקטן מתמלא נְהִירָה וְשִׁמְחָה בהתאחדו במקור הוּיִיתוֹ הרחבה, והוא מוצא את עצמו שרוי במקורה של השמחה. פקודי ד' ישרים משמחי לב.

מַצְנֵת ד' בְּרָה מְאִירַת עֵינַיִם

עֵינֵי האדם רואות את כל הנמצא בתוך חוגו, ומרחוק יביטו, עד כל המרחקים אשר חוש הראות יגיע שמה. אבל כמה מטושטשת היא הראייה של האדם, מה הוא רואה מכל העצמיים! רק צלליהם, תוארים טפלים וחיצונים שלהם. ומתראייה הזאת, העלובה, צריך הוא לבנות את הכרתו. מוכרח הדבר שִׁמְצָא האדם מוצגים חושיים, שהם יִמְצְאוּ תחת תפיסת ראייתו, והם קשורים עמו לא רק על פי הקשר הקָפָה של הצללים שהעין תופסת אותם, אלא על פי העומק של הישות, על פי המקוריות של ההווה, אשר בְּדַבַּר ד' המַחְיָה כל, אשר אמר 'יהי אור' וְיָהִי. מַצְנֵת ד', הקשורה בפעולות מוחשיות, שהעין תופסתן, על פי אותו התוכן של אור ד' אמת, המַחְיָה חיים מתנה הווית ומקיימן, היא בְּרָה, מנצחת את כל צללי המחשכים שבחושים, ומתאחדת עם מקור החיים ההווה והאורה העליונה, מִכּוֹן האמת והַיֵּשׁ האמיתי, 'כי עֵמֶךְ מקור חיים באורך נראה אור'. בְּרָה, מְאִירַת עֵינַיִם.

יִרְאַת ד' טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לְעַד

בכל הציורים שְׂפָעוֹלִם הפועלים על מהלך-רוחם של בני אדם, מתערבים בהם סִיגִים כאלה, המְהַפְּכִים את הגוון העצמי של הציור לתוכן משונה מעצם טבעו, ובשביל כך לחו הפועל מוכרח הוא להתבטל, והולך הוא ומתנדף מן המציאות. לא כן הוא בְּתוֹכָן הקודש של הציור אשר לִירְאַת ד'. כי אף על פי שרבים הם אשר לא יבינו את טהרה, לא יוכלו לעלות לרום עֶרְכָּה, בכל זאת נקודת היראה עומדת היא בטהרתה, והיא לבדה פועלת על כל הלבבות כולם, בין בגלוי בין בסתר, בין בשעה שהאדם מכיר ומרגיש את ציור היראה שברוחו ובין בשעה שהוא מתעלם ממנה. כי תמיד חוֹפְפָה היא יראה עילאה על נפש האדם, שהיא מתגלה רק על פי מדרגתו של כל אחד ואחד בטהור נשמתו ובכיוון מידותיו. אבל עדי-עד לא יוכל שום סִיג להיות מתערב ונכנס בתוך עצמיותה של הנקודה הפנימית של יִרְאַת ד', שהיא תמיד טְהוֹרָה, ובשביל כך היא עוֹמֶדֶת לְעַד. ויחלפו תקופות ימים ודורות, ורעיונות שונים עולים על לב בני אדם, ויִבְסֹתֵר נשמתם מקננת היא התכונה הפנימית, שהיא העצמות היותר טבעית של נשמת כל חי, והיא סוף-כל-סוף מתגלה בעוצם טהרתה, מִפְּנֵי העבים הרבים המכסים אותה, עד אשר סוף-כל-סוף תקום תפילת ישראל העליונה: וַיִּירָאוּךָ כל המעשים. כי יִרְאַת ד' טְהוֹרָה היא, ובשביל כך עוֹמֶדֶת היא לְעַד.

מִשְׁפָּטֵי ד' אֶמֶת צָדִיקוֹ יִחַדּוּ

האמת עומדת היא במקום עליון, במקומן של הדעות העליונות והמושגים הא-להיים בשורשם הבהיר. מִזֵּין האמת נובע הוא הצדק, שִׁיסוּדוֹ המתגלה הוא במעשה ובפועל בַּיְחֻסִים שבהנהגה של האדם ושל העולם. אם היה איזה אחוז מהאמת נגרע בהצדק המשפטי לא היה אפשר לו להיות מורגש כל כך בתכונת המשפט הפרטי, שהוא מסובך מאד והוא מעורפל על ידי הפגישות הממשיות והחומריות שבו. אבל בהתקבץ יחד הרבה גרעונות, ואור האמת נגרע במקצת באיזה

אופן שהוא מלהופיע על יסוד הצדק, להצדיק את המשפט בתכלית הדיוק, אז, בריבוי הצירופים של הגרעונות, יתגלה הפרץ של חוסר האמת על כיכר המשפט, וענפי הצדק נראו פגומים על ידי מיעוט לשד האמת שבהם. כשם שאין מרגישים אחוז קטן פאי-סדרים של התכונה אם יהיה נפגם החשבון שלנו, מפני הקבדות שיש לנו בדיוקו, אבל במשך של שנים רבות נגלו הגרעונות הללו ונדרשו את תיקונם. ועל זה אומר הכתוב שמִשְׁפָּטֵי ד' הם אֱמֶת, ואור האמת בשלמותו מאיר בהם, עד שלא רק שהם נראים צודקים מפני שאין העין יכולה להבחין חוסר כל-דהו במידת האמת הכללית על הפרט המיוחד של מידת הצדק המשפטית מפני המיעוט הכמותי של הפגם הזה, אלא שגם בהתקבץ כל שדרת המשפט ביחד, במשך דורות תקופות וזמנים רבים, ובהיות הצדק נערך על-פי הקפה רבה של ערכי משפט רבים ושונים מאד, ובכל צדדי ההצטרפות שביניהם, יתמצה התוכן שמשפטי ד' אין בהם שום גרעון ושום הקשכה מאור האמת, אפילו במידת האחוז היותר קטן. כי הצדק העליון הוא כולו טבוע במטבע האמת, וממילא אי-אפשר כלל שיתגלה איזה חיסרון כלפי הערך של האמת, גם בצירופים רבים של המשפט, בהיותם מוצגים נִחָדוּ. כי משפטי ד' אמת צִדְקוֹ נִחָדוּ.

גם עבֶדְדָּה נִזְהָר בָּהֶם בְּשִׁמְרָם עֲקֹב רַב

המשפטים הא-להיים, מתוך שהם נובעים ממקור האמת העליונה, אין מטרתם רק מטרה קרובה, לְיִשָּׁר סכסוכים ארעיים ההווים בְּחַיֵּי בני אדם, אלא הם הולכים להעלות את החיים ואת ההויה כולה. מִסֹּד האמת העליונה הטבועה בהם הרי הם מְשָׁרִים את השכינה בְּעוֹלָם ומעלים על-ידי השפעתם את האדם ואת העולם, מְבַרְא עמיקתא, אשר נפל בְּחֻטְאוֹ וְרָשָׁעוֹ, לאיגרא רמא, של אור הקדושה העליונה וזיו עדן קודש קודשים. ומתוך הידיעה של המגמה האחרונה, המוכרחת לבוא על-ידי קדושת משפטי ד', והמקושרת בְּעֶקֶב השפעתם הקדושה, מתגברת היא הזהירות בכל הפרטים והתוצאות היוצאות מתוך התלמוד וההתעמקות ברוחם הקדוש של המשפטים וניתוח פרטיהם, הזהירות, וההבהקה של זִוְהָר הנשמה, שהיא מוסיפה אורה קדושה על ידי ההתעסקות העמוקה בתוכן המשפטים, 'תרוצה שִׁיחִים יעסוק בדיני ממונות', והוא-הזין כל הִיקָף המשפטי כולו. כל האורה הזאת וכל הקשר הנפשי הזה, העמוק, בא אל הַנֶּפֶשׁ התמימה, שכל תוכן חייה היא עבודת ד' העליונה, וְחֻפְצֵי בני אדם וסכסוכיהם הקטנים לא היו יכולים לתפוס מקום בקירבה. אמנם בהיותה מכירה את היסוד המקודש של משפטי ד', וסוד האמת הא-להית העליונה, מגמת כל חמדת עולמים, הגנוזה בהם, הרי היא מתקשרת עִם הזהירות העצמית בהם, ועוסקת באהבה רבה, בשאיפה של צימאון אורה עליונה, בכל ניתוח פרטיהם. גַּם עֲבֶדְדָּה נִזְהָר בָּהֶם בְּשִׁמְרָם עֲקֹב רַב.

(הראייה קוק, עולת ראייה ח"ב עמ' נו-נט)

"מה שהוא טוב לכל, במובן היותר רחב, דהיינו- טוב לכל המצוי, ומוכרח על פי זה להיות מציאות למהלך מעשי ומחשבתי כזה, שתולדותיו מביאות את הטוב לכל, במובנו היותר נרחב. השאלה היא רק איך יתגלה לאדם המוגבל הטוב לכל המצוי, שהוא כל כך נעלם ממנו. ועל זה התשובה מוכרחת לבוא, שבעולם תימצא נקודה מאירה, שמפי הגבורה ישמע בה תורה ומצוות. והתורה מן השמים צריכה להיות מכוננה לטובת הכל, מראשית עד אחרית. וכל סדרי המוסר שהם נערכים בכל השדרות, לפי כל המצבים השונים של כל היצורים, של כל היחידים וכל הקיבוצים, הינם באמת שלבים, שיעלה על ידם העולם למידה זו של הקשבת קול ד', שיעלה לו מזיו האורה של נקודת עולמים זו את היסוד המוסרי בכל מילואו, איך לעשות טוב עם הכל, בכל מעשיו ובכל דרכיו.

זאת היא התורה אשר תצא מציון ודבר ד' מירושלים, שכל העמים ישתוקקו לה באחרית הימים. וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לָכֵן וְנִעְלָה אֵל הַר ד', אֵל בֵּית אֱ-לֹהֵי יַעֲקֹב, וַיֹּרְנוּ מִדָּרְכָיו וְנִלְכְּהָ בְּאוֹרְחוֹתָיו, כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדָבָר ד' מִירוּשָׁלַיִם (ישעיהו ב, ג).

וחכמת ישראל הסודית נועצת היא את כל רישומי מוסרה להמטרה היותר כללית, של תיקון העולמות כולם, ושל תיקונם היותר אידיאלי, רדיקלי, של תיקון שורשם העליון, של יחוד האורה הא-להית העולמית בכל ענפיה עם הא-להות האידיאלית הרוממה מכל ציור עולמים. יחוד קודשא-ברוך הוא ושכינתיה, מקור הציווי המוחלט" (הראי"ה קוק, אורות הקודש, ג; ו)

"...דרכי התורה...מכוננים הם בעיקרם גם כן לאותה תכלית עצמה של שלום הפריות ותורת החסד של אברהם אבינו עליו-השלום. אלא שישוד תורת החסד הבאה מכח האבות עצמם, הנכללת בשבע מצוות בני-נח, מתגלה הוא מיד בעולם, ויסוד החסד של הדרכת התורה כולה עם פרטי מצוותיה והלכותיה, מתגלה הוא רק באותו הטוב האמיתי, הצפון והגנוז לעתיד-לבוא, שיקלול בחוברת את כל החי וכל המצוי. ולפי שהוא כולל את החסד הגדול והכללי, בעתיד היותר גדול, צריך הוא לכל אותן ההקדמות המרובות של כלל התורה ומצוותיה כולן...?קה העולם בכללו לאותן המסקנות עצמן, במרחב פעולתן ושליטתן העליונה, על-ידי אור ישראל וחוקתו המיוחד של דברי תורה ומצוות כולם...

וההשקפות השטחיות, המחקלקות בין דתיות למוסריות, אינן ענין אלא בִּיחַס לאומות העולם... אבל בישראל כל התורה כולה היא הכנה לַזְפוֹת את העולם להגיע בפועל לאותן הדרכים שטבע הגעגועים אל הטוב משותת עליהן. וקִיּוֹן שהחוקים שהם רק מדרכי עבודת-שמים מכוננים הם את האושר של המציאות כולה בעתיד הרחוק- הרי הם, מצד ההשקפה של העתיד, עבודה מוסרית כמו שהחסד הפשוט הוא עבודה מוסרית בהשקפת התווה, ורגש הדת והמוסר מופיעים באחדות גמורה...

ומתוך שקטנה היא הקשרת האדם לקבל את כל ציורו הפנימי של טוב נעלה זה, אי אפשר לו להיות דָּבָק בו כי-אם מצד שפך הוא מצוין אצל אדון כל המעשים שלפניו העתיד היותר רחוק ניצב חי כמו העבר וההווה, והשמים החדשים והארץ החדשה שעתידים להפראות עומדים הם לפניו יתברך (על פי ישעיה סו, כב). על כן יסוד העבודה המוסרית המאחדת רגש הדת והמוסר הוא לעשות באהבה רצון קונו, אדון כל המעשים, ריבון כל העולמים ברוך-הוא"

(הראי"ה קוק, מאורות הראיה, שבועות, עמי' מד-מה)